

MEMÒRIA FUNDACIONAL

L'Associació de Cooperació Internacional Nord-Sud (CONOSUD), és una entitat associativa, sense ànim de lucre que te per objectius la cooperació tècnica, econòmica i el ajut humanitari cap als ciutadans i ciutadanes i organitzacions socials dels països del sud, en els termes en que es defineixen les activitats de cooperació al desenvolupament en el debat científic i en els marcs legals reguladors de la cooperació internacional al desenvolupament. Tan mateix, constitueix un objectiu fonamental de l'Associació el treball de sensibilització entre els ciutadans del Nord a l'entorn dels desequilibris de les relacions polítiques i econòmiques entre el Nord i el Sud causants de la pobresa i la marginalitat de centenars de milions de persones al món i que, alhora de la seva injustícia intrínseca, constitueixen factors generadors dels conflictes bèl·lics, dels desplaçaments i immigracions massives i de la mort, per la fam, la malaltia i la guerra, de milions de persones arreu el planeta.

CONOSUD, entitat d'àmbit territorial a Catalunya, neix a l'any 2006 a Barcelona, a partir d'un conjunt de ciutadanes i ciutadans, professionals, tècnics de les administracions públiques, petits empresaris, treballadors de diversos sectors, etc., militants cívics i socials d'àmplia experiència en el món associatiu en general i en el món de la cooperació al desenvolupament en particular. Aquesta experiència vital i social al sí de diverses organitzacions dedicades a la cooperació, s'ha desenvolupat durant molts anys d'accions i treball a Centreamèrica, Colòmbia, Cuba, Brasil, el Marroc i la República Saharai Democràtica.

La decisió de crear l'Associació de Cooperació Internacional Nord-Sud (CONOSUD) n'és una expressió més del compromís cívic i solidari que caracteritza de manera general a la societat catalana, als seus ciutadans i ciutadanes, i que s'ha concretat històricament en l'existència d'un ampli capital social constituït per un teixit associatiu ampli, plural i divers.

El món de les organitzacions socials orientades a la cooperació al desenvolupament, les ONGDs, des de el punt de vista de les ciutadanes i dels ciutadans que van decidir la creació de CONOSUD, necessita ser-hi seriosament repensat. Conscients de la nostra modèstia, però també des de la nostra experiència, personal i col·lectiva, al sí d'altres organitzacions i amb la nostra voluntat compromesa en el treball organitzat per un altre mon possible, volem contribuir-hi a que aquest sigui una realitat mitjançant la superació dels desequilibris entre el Nord i el Sud i la conformació d'unes relacions socials justes, equitatives i cooperatives al Sud, però també al Nord.

Les ONGs pel desenvolupament a Espanya van conèixer una gran eclosió a finals dels anys vuitanta del segle passat i començament dels anys noranta. Les mobilitzacions socials i polítiques per afavorir la implementació de polítiques públiques d'ajuda oficial al desenvolupament (moviment pro 0,7 %, etc.) van comportar el sorgiment de nombroses organitzacions socials orientades a aquestes finalitats. El propi increment dels recursos

públics destinats a l'ajuda al desenvolupament, i especialment el gran creixement de la cooperació descentralitzada, van afavorir aquesta eclosió en el nombre de organitzacions no governamentals de cooperació al desenvolupament. A grans trets, la evolució d'aquestes entitats ha conformat majoritàriament dos grans grups d'ONGDs, amb independència de quina sigui la seva estructuració jurídica i formal.

Per una banda, en uns casos d'una manera expressa i en d'altres de forma evolutiva, acompanyant el fort increment de l'ajuda oficial al desenvolupament dels darrers anys s'ha configurat un grup de grans organitzacions altament centralitzades, molt professionalitzades, dotades d'importants recursos econòmics, fonamentalment públics, i caracteritzades per un predomini del component tècnic en la presa de decisions i un allunyament, incloses també les ONGDs de caire associatiu, entre la seva base social de suport i els centres reals de decisió amb una pèrdua creixent de la participació política al seu intern.

D'altra banda, una constel·lació d'ONGDs de base molt local i localista, voluntarioses, altament participatives en alguns casos, amb incidència en els processos de sensibilització en els seus àmbits locals, encara que, tot plegat, sense la suficient massa crítica necessària per portar a terme projectes de cooperació al desenvolupament al sud amb les garanties tècniques i polítiques mínimes necessàries per la eficiència social dels mateixos.

El primer d'aquests dos grups s'insereix en el que avui molts experts anomenen la "indústria del desenvolupament". Aquesta enorme indústria en que ha esdevingut la l'ajuda pública internacional dels països donants té un volum de negocis que supera els 60.000 milions d'euros anyals i dona treball directa o indirectament a més de 500.000 persones ¹. Des de mitjans dels anys noranta s'ha vingut intensificant el debat sobre la eficiència de l'ajuda internacional al desenvolupament per combatre la pobresa, especialment per la gran quantitat de recursos públics dels països avançats que es dediquen a aquesta finalitat. Aquest debat crític s'ha estès també al paper de les ONGDs. Molts investigadors i analistes han constatat el fracàs global d'aquesta ajuda i la seva manca d'efectivitat i capacitat de rendir comptes atribuint-lo a l'existència de molts treballs, diners i interessos institucionals en joc que conformen un poderós entramat que es dedica a fortalèixer la importància d'aquesta indústria, la qual, de forma similar a les altres indústries, es preocupa cada cop més per mantenir-se a sí mateixa i augmentar la seva participació en el mercat ².

Alguns d'aquests analistes es basen en aquestes constatacions per proposar l'eliminació de l'ajuda oficial al desenvolupament, posició que té clars tints ideològics molt en línia amb una globalització hegemònica pel capital financer i on els valors de la justícia, la democràcia, la equitat i la solidaritat entre els pobles es vol que cotitzin a la baixa.

Des de posicions intel·lectuals vinculades a la esquerra i al pensament crític, en són també nombrosos els crítics a la eficiència de l'ajuda encara que, davant de les deficiències del

¹ David Sogge: *Ayuda internacional: Una reforma necesaria*. Le Monde Diplomatique. Setembre, 2004.

² Thomas W. Ditcher: *Despite Good Intentions. Why Development Assistance to the Third World has Failed? (A despecho de las buenas intenciones. ¿ Por qué la Ayuda al Desarrollo en el Tercer Mundo ha fracasado?.* University of Massachussets Press. Anherst-Boston (2003)

sistema d'ajuda al desenvolupament, pensen que es pitjor eliminar aquest instrument de relacions internacionals si bé defensen la necessitat de una profunda reforma del mateix ³.

Per aquests analistes, el centre neuràlgic del problema de la ineficiència de la cooperació es situa en les “cadena de ajuda”, o el que és el mateix en els actors que intervenen en el procés, ONGDs del Nord i el Sud incloses en la mesura en que també participen de la “indústria” i de la cadena de l'ajuda. Es constata a més, paradoxalment, com en els països en els que l'ajuda exterior desempeña un paper preponderant, l'orgull i l'ambició de superar els seus problemes han cedit el seu lloc a la dependència subsidiada ⁴.

Per les dones i homes que vam decidir la constitució de CONOSUD cal recuperar el sentit de les ONGDs com parts integrants i actives d'un ampli moviment social de ciutadans i ciutadanes que volen treballar per un altre món possible. Cal recuperar la primacia de la ciutadania crítica per sobre de les estructures tècniques verticalitzades, massa professionalitzades i burocratitzades, que atenen més al seu rol i espai en el conjunt de la indústria de la cooperació que a la construcció de relacions polítiques i socials entre el Nord i el Sud basades en el aprenentatge mutu, en la cooperació de anada i tornada i en l'intercanvi de experiències i mitjans que ajudin a la construcció d'un món basat en relacions cooperatives, solidàries i equitatives.

Aquesta filosofia organitzativa no és incompatible amb la eficiència en la direcció i execució de projectes de cooperació en el Sud sempre que es mantingui el punt d'equilibri adequat entre la dimensió organitzativa i base associativa de les ONGDs del Nord, d'una banda, i els nivells i volum d'intervenció concreta, tècnica i econòmica, en els projectes de desenvolupament al Sud, de l'altre banda.

Potenciar doncs l'existència d'una base social, activa, informada, que exerceixi la ciutadania crítica en relació al món globalitzat i formuli, conseqüentment, les propostes concretes d'intervenció associativa al Sud, constitueix un objectiu central i una senya distintiva de CONOSUD.

Compartim en aquest sentit la idea de que cal superar el rol de moltes ONGDs enteses bàsicament com una mena de “empreses socials” o de “consultores i oficines de projectes” a partir del que està posant de manifest la seva practica real més general, per tornar a les organitzacions que neixen de la societat i que representen a uns socis i sòcies, en el sentit més original d'aquest terme, repolititzant la seva tasca per tornar a ser-hi agents per a la emancipació en els escenaris de la globalització ⁵.

Small is beautiful, deien els moviments contraculturals d'algunes dècades enrera per intentar contrarestar la influència dels grans instruments culturals del mercat. *Pensar globalment i actuar localment*, en diem avui en dia per treballar des de una visió laica pròpia de l'esquerra social per tal de construir-hi un altre món, que entenem que és possible fer, a partir de

³ David Sogge: *Dar y Tomar. ¿Qué sucede con la ayuda internacional?*. Icaria-Antrazyt. Barcelona 2004.

⁴ David Sogge: *Le Monde Diplomatique*. Setembre 2004.

⁵ La Magalla. *Bulletí de la Federació Catalana d'ONGDs: Entrevista a David Sogge*. Juny 2006.

ciutadans i ciutadanes organitzats i compromesos amb aquest objectiu. Les organitzacions socials de cooperació de base associativa, però, han d'integrar-se avui en xarxes de diferent nivell territorial i temàtic per tal de aprofitar i potenciar les experiències, sinèrgies i especialitzacions entre aquelles que comparteixen els principis de canvi i transformació social.

CONOSUD, que té per àmbit territorial el de Catalunya, a partir de les experiències individuals i col·lectives dels seus socis i sòcies i de la seva autonomia organitzativa, té la voluntat d'integrar-se a treballar amb aquelles entitats similars que comparteixen aquesta filosofia d'actuació en el marc estrictament català. Aquesta voluntat s'estén també a nivells territorials més amplis, començant pels que ens son més propers en termes geogràfics, culturals i polítics com és el cas de Les Illes i el País Valencià, fins a vincular-se a xarxes socials més globals, tant en el Nord com al Sud.

Aquest treball en xarxa resulta absolutament necessari per tal d'assegurar la eficiència en les actuacions de les ONGDs donada la evident feblesa social que avui per avui tenen aquestes organitzacions, un factor que, en absència d'autocrítica, no sempre és reconegut en aquest món de la cooperació. En CONOSUD entenem no obstant que és absolutament compatible la existència de base social activa en les organitzacions, la democràcia participativa en el seu sí i la eficiència de les seves intervencions de cooperació si, com deïam abans, la dimensió econòmica i tècnica d'aquestes intervencions s'ajusta al nivell de la seva base social de recolzament.

Des de aquesta filosofia de pensar globalment per actuar localment, CONOSUD es considera part del moviment que neix amb els Fòrum Socials Mundials i consegüentment, treballem en el Nord i el Sud per una globalització solidària i subscriuim la *Carta de Principis del FSM* aprovada en São Paulo, el 9 d'abril de 2001 per les entitats que constitueixen el Comitè Organitzador del Fòrum Social Mundial i ratificada pel Consell Internacional del FSM el 10 de juny de 2001.

En base a tot això, per la nostra tasca al Sud considerem que cal tenir en compte les organitzacions d'arrels socials que treballin realment per la transformació social de l'ordre imperant i per la globalització solidària, i que no siguin, com freqüentment succeeix, uns simples *partenaires* al Sud de la indústria del desenvolupament. D'acord amb aquests principis, més enllà de la cooperació tècnica i econòmica, buscarem la relació política amb aquells actors socials per l'intercanvi mutu d'experiències i donarem recolzament als processos polítics de transformació social en el Sud que protagonitzin els moviments socials democràtics, des de la base sempre de l'estricta respecte a la seva personalitat.

ASSEMBLEA FUNDACIONAL DE CONOSUD
(Novembre 2006)